

سیدسینا صفری موسوی، دانشجوی دکترای روان‌شناسی دانشگاه لرستان، دبیر آموزش و پرورش

سیدسلیمان موسوی، دانشجوی دکترای فلسفه دانشگاه آزاد تهران مرکز، دبیر آموزش و پرورش

مجتبی ندری، دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی دانشگاه لرستان، دبیر آموزش و پرورش

میثم امیری، دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی دانشگاه آزاد کرمانشاه، دبیر آموزش و پرورش

هوش هیجانی و خودکارآمدی معلمان

حمایت می‌کنند که خودکارآمدی بر موفقیت افراد در موقعیت‌های متفاوت از جمله آموزش و پرورش، سلامت، ورزش و تجارت تأثیر بسیار دارد. درباره رابطه بین خودکارآمدی و رضایت شغلی معلم تحقیقات زیادی انجام شده‌اند و تأثیر مهم باورهای خودکارآمدی معلمان را بر رضایت شغلی، عملکرد و انگیزه معلم تأیید کرده‌اند.^۴ در این مطالعه، از ۱۸۱ معلم خواستیم پرسش‌نامه‌های تهیه شده ما را کامل کنند. سپس آن‌ها را جمع کردیم.

نتایج این پژوهش نشان داد، بین خودکارآمدی و رضایت شغلی رابطه معناداری وجود دارد. بدین معنی که هرچه فرد از خودکارآمدی بالاتری

قرار دهیم. سپس با بررسی مجلات و برداشت‌های خودمان، تصمیم گرفتیم درباره دو عامل «هوش هیجانی» و «خودکارآمدی» مطالعه کنیم.

هوش هیجانی توانایی تشخیص درست هیجان‌ها و عواطف دیگران و پاسخ متناسب به آن‌ها، همچنین برانگیختن، آگاهی و نظم بخشیدن و کنترل پاسخ‌های هیجانی خویش تعریف شده است. این هوش به عنوان مهارتی انعطاف‌پذیر که به آسانی آموخته می‌شود، توانایی بسیار مهمی است، زیرا افرادی که مهارت هیجانی دارند، در هر حیطه زندگی متمایزند. در زندگی خود خرسند و کارآمد هستند و عاداتی فکری در اختیار دارند که موجب می‌شود مولد و کارا باشند.^{۳،۲،۱}

خودکارآمدی به باور مردم به توانایی‌هایشان برای انجام دادن اعمال خاص به شیوه‌ای موفقیت‌آمیز اشاره می‌کند. تحقیقات بسیاری از این باور

من و همکارانم در طول مدت خدمت خود با معلمان متعددی برخورد داشته‌ایم که عده‌ای از آن‌ها از شغل خود راضی و عده‌ای دیگر ناراضی بودند. با مقایسه معلمان راضی از شغل خود با آن‌هایی که راضی نبودند، پی بردیم که این معلمان توانایی حرفه‌ای بالاتری داشتند، تدریس خلاقانه‌تری ارائه می‌کردند، کمتر غیبت می‌کردند، برای موفقیت همه دانش‌آموزان تلاش می‌کردند و مشکلات روان‌شناختی کمتری داشتند. بر این اساس، من و همکارانم تصمیم گرفتیم عواملی را که با رضایت شغلی ارتباط دارند و می‌توان آن‌ها را در معلمان تقویت کرد شناسایی کنیم.

به منظور توجه هرچه بیشتر به مؤلفه رضایت شغلی معلمان، تلاش کردیم این مشاهدات را در قالب فعالیت‌های علمی بررسی کنیم و آن را در اختیار معلمان و دست‌اندرکاران

شوند و از روان‌شناسان و متخصصان این حوزه برای آموزش در زمینه مهارت‌های هوش هیجانی دعوت شود. ۴. کتاب‌های کاربردی دارای دستورالعمل قابل اجرا و کاربردی در زمینه آموزش مؤلفه‌های مربوط به هوش هیجانی به کارکنان، تهیه و در اختیار معلمان قرار گیرند.

۵. مدیران و مسئولان دست‌کم دو یا سه سال یک بار، به سنجش رضایت شغلی، هوش هیجانی و خودکارآمدی معلمان مناطق خود پردازند.

منابع

۱. حقیقت‌جو، زهرا؛ شفیع‌پور، محمد؛ انصاری، حمید؛ حقیقت‌جو، زینب (۱۳۸۷). رابطه بین هوش هیجانی و رضایت شغلی کارکنان زن و مرد دانشگاه علوم پزشکی کشور. فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی. ۴.
۲. نادری، فرح؛ عسگری، پرویز؛ روشنی، خدیجه؛ ادریانی، مریم. رابطه هوش معنوی و هوش هیجانی با رضایت از زندگی سالمندان (۱۳۸۹). یافته‌های نو در روان‌شناسی. شماره ۶.
۳. حسینیان، سمین؛ قاسم‌زاده، سوگند؛ نیکنام، ماندانا. پیش‌بینی نسبت کیفیت زندگی معلمان زن به متغیرهای هوش هیجانی و معنوی (۱۳۹۲). فصلنامه مشاوره شغلی و سازمانی. شماره ۹.
۴. Klassen RM, Chiu MM. (2010). Effects on self-efficacy and job satisfaction: teacher Gender, years of experience, and job stress. Journal of educational psychology. Vol 103, NO 3.
۵. قلابی، بهروز؛ کدیور، پروین؛ صرامی، غلام‌رضا؛ اسفندیاری، محمد (۱۳۹۱). ارزیابی مدل‌های باورهای خودکارآمدی معلمان به‌عنوان تعیین‌کننده رضایت شغلی آن‌ها و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. ش ۵.
۶. زاهد، عادل؛ نامور، یوسف؛ نوبخت، شهرام (۱۳۸۸). رابطه رضایت شغلی با خودکارآمدی معلمان راهنمایی شهرستان مشکین‌شهر در سال تحصیلی ۸۹-۸۸. علوم تربیتی. ش ۸.
۷. Akomolafe MJ, Ogunmakin AO. (2014). Job satisfaction among secondary school teachers emotional intelligence, occupational stress and self-efficacy as predictors. Vol 4, NO 3.
۸. Gkolia A, Belias D, Koustelios A. (2014). Teachers job satisfaction and self-efficacy: A review. European scientific journal. Vol 10, No 22.
۹. استوار، صغرا؛ خاتونی، ماندانا (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین هوش هیجانی، رضایت شغلی و تعهد سازمانی در کارکنان کارخانه بخش خصوصی شیراز. فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی. ش ۱.

می‌شود و می‌تواند بر میزان رضایت شغلی معلمان بیفزاید. همچنین، خودکارآمدی باعث احساس راحتی و آرامش در محیط کاری می‌شود که می‌تواند بر رضایت شغلی بیفزاید.^۸ نتایج این پژوهش نشان داد که بین هوش هیجانی با رضایت شغلی رابطه معنادار وجود دارد. به این معنی که هرچه فرد از خودکارآمدی بالاتری برخوردار باشد، رضایت شغلی بالاتری نیز دارد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های داخلی^۹ هم‌خوان‌اند. هوش هیجانی می‌تواند محیط کاری مطبوع و دلپذیری به وجود آورد و بر رضایت شغلی کارمندان، مدیریت کارآمد و پیشرفت سازمان تأثیر بگذارد. هوش هیجانی بالا باعث می‌شود عملکرد، درک و شناخت استراتژیک و رضایت شغلی افزایش یابد، جهت‌یابی‌ها نقش مثبت ایجاد کنند و مشکلات کارمندان کاهش یابند.^۲ هرچه خودکارآمدی معلمان بالاتر باشد، به اهمیت و مفید بودن کار خودشان اطمینان پیدا می‌کنند و این بر یادگیری دانش‌آموزان تأثیر مثبتی دارد. همین اطمینان و اعتقاد آن‌ها سبب رفتارهایی می‌شود که در واقعیت هم موجب پیشرفت و موفقیت بیشتر دانش‌آموزان خواهند شد. تمام این عوامل در نهایت به میزان رضایت معلمان از کارشان می‌افزاید.^۵

پیشنهادها

۱. مدیران و دست‌اندرکاران با برگزاری کلاس‌های کارگاهی و جلسات آموزشی و توجیهی توانایی معلمان را در زمینه‌های تحصیلی و آموزشی بالا ببرند تا حس خودکارآمدی در معلمان ایجاد شود.
۲. برای معلمان کتاب‌هایی تهیه شوند که در زمینه نحوه تدریس، افزایش اطلاعات علمی و به‌روز و مهارت اداره و کنترل کلاس به معلمان آموزش دهد.
۳. دوره‌های ضمن خدمت و کارگاه‌های آموزشی و مهارت‌های توانبخشی برگزار

برخوردار باشد، رضایت شغلی بالاتری نیز دارد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌هایی که در شماره ۵ و ۶ منابع معرفی شده‌اند هم‌سوست. **اکملف و اگن مکین**^۶ در پژوهش خود بیان کردند، افرادی که خودکارآمدی بالایی دارند، به شیوه‌ای مثبت‌تر رفتار می‌کنند، خلاقانه‌تر فکر می‌کنند، شایستگی حرفه‌ای بالاتری دارند، از نظر دانش درباره موضوعات و مهارت‌های تدریس توانایی بالایی در خود احساس می‌کنند، با انگیزه بیشتری به کار می‌پردازند و از رضایت شغلی بالاتری نیز برخوردارند.

کاپرا و همکاران (۲۰۰۶) در پژوهشی که روی معلمان و دانش‌آموزان مدرسه‌های دبیرستانی ایتالیا انجام شده‌است، نشان داد که افزایش خودکارآمدی باعث بالا رفتن احساس تعهد به شغل، ارتباط مؤثر و مفید با همکاران و نیز بالا رفتن پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان